

P. NORBERT JOSEF ZEMAN, OPRAEM, VIKÁŘ NÁCHODSKÝ, SE ZNOVU ZAMÝŠLÍ NAD SMYSLEM AKCE, KTERÁ MĚLA OŽIVIT DUCHOVNÍ ŽIVOT V KOSTELÍCH NA BROUMOVSKU. MĚLA PŘINĚST I JISTÉ PROSTŘEDKY NA OPRAVY KOSTELŮ

Začalo to před několika lety velice pěkně. Do Broumova se začal stále častěji vracet p. Mojmír Poláček se svými zpěváky. Název Collegium pro arte antiqua zněl slibně. Společenství pro staré umění. Na první poslech to znělo tak, že to bude skutečně cosi, co doplní tím nejvhodnějším způsobem starobylé památky, kterými je Broumovsko doslova poseto. A tak začala velmi přátelská spolupráce. Několikrát opakované procesí do krajiny, k opraveným křížům a kaplím, s velmi pěknými zpěvy mladých lidí, většinou s jakoby objednaným slunečným počasím nás mnohé naplňovalo nadšením. Tak to jsme tady ještě neměli. Došlo tedy k návrhu, že by se měl konat v letních měsících týdenní

Už voní purpura

Český svaz zahrádkářů v Červeném Kostelci připravuje v úvodu už voní

festival, který by přinesl jednak zaměření široké veřejnosti na architektonické skvosty Broumovska, jakési upozornění, že jsou v této krajině skryty perly, odkázané jako vzácné dědictví, o které je

Ještě k Týdnům pro broumovské kostely

třeba se starat. Část výtěžku z tohoto prvního Týdne pak měla svou výši přislíbených 40 000,- Kč posloužit k zasklení a zamřížování oken v kostele sv. Markéty v Šonově.

Zahájení Týdne pro broumovské kostely se uskutečnilo v kostele sv. Markéty v Šonově v neděli 6. srpna 2000 za účasti nečekaného počtu návštěvníků. Koncert

ranně barokní hudby byl kvalitní a naprosto odpovídající prostředí barokního chrámu i posvátnosti místa. Avšak již druhého dne začaly v chrámových interiérech performace Jiřího Jandy, což jsem už za vhodný program pro kostelní prostor nepovažoval. Interpret seděl před oltářem a nesrozumitelnými posunky něco naznačoval. V úterý bylo pokračování této produkce v kostele v Heřmánkovicích, ve které se daly rozpoznat náznaky parodie bohoslužby. To už jsem značně zneklidněl. Mé podezření bylo potvrzeno proslovem p. Poláčka před koncertem v Ruprechticích, kde bylo řečeno: „Kostely na Broumovsku už k náboženským účelům neslouží a nebudou sloužit. Teď přicházíme my, abychom jejich interiérum dali novou náplň, abychom je otevřeli nejširším vrstvám obyvatelstva“.

Pokračování na 3. str.

Pokračování z 2. str.

Připadal jsem si jako ve zlém snu. Pan Poláček nebral ohled na mou přítomnost, o které věděl. Hlavou mi nejdříve proběhlo, zda nedošlo k nějakému politickému převratu, zda není snad znovu v moci nějaká ateistická diktatura, která nyní zakáže kostely používat k bohoslužbám a nadělá z nich koncertní síně, ateistická muzea či kravíny, jak tomu bylo po revoluci v r. 1917 v Rusku. Vždyť tohle nám do očí neřikali v nás ani komunisté, kteří přece jenom kostely u nás tolerovali, i když nás z nich nepouštěli ven a církevní činnost bedlivě i uvnitř kostelů sledovali a kontrolovali. Zmohl jsem se na hlasitý protest: „Pane Poláčku, to není pravda! Většina našich chrámů se k bohoslužbám používá. Zde v Ruprechticích je každou neděli mše svatá a sejde se zde někdy až padesát lidí!“ Nepřítomně se na mě zadíval a pokračoval v rozvíjení svých teorií, jak teprve nyní budou zase kostely plné lidí. To už mi bylo zcela jasno. Mám co do činění s lidmi, kteří nepřicházejí s úmyslem obohatit jako Collegium pro arte antiqua krásou hudby starých mistrů, inspirovanou křesťanskými motivy, návštěvníky tohoto Týdne pro broumovské kostely, ale v pozadí jejich činnosti je jakýsi jiný, velmi tajemný záměr.

Po skončení prvního Týdne pro broumovské kostely v r. 2000 jsem ovšem marně čekal na příslíbených 40 000,- Kč na zasklení a zamřížování okem v šonovském kostele a také vyúčtování dodnes nepřišlo, ačkoliv zástupce vlastníka těchto chrámů, který kostely k tomuto problematickému Týdnu propůjčil, by asi měl vědět, jaký zisk nebo ztráty tato akce přinesla.

Čas oponou trnul, jak říká básník a rok se sešel s rokem. Bylo zde opět léto a psal se rok 2001. V tu dobu již panu Poláčkovi, potažmo Collegiu pro arte antiqua, byla odprodána zpustlá a chátrající fara v Heřmánkovicích a pan Poláček se nastěhoval jako nájemník do zahradního domu v areálu Benediktinského opatství sv. Václava v Broumově. Jeho sebevědomí vzrostlo. Na zahájení druhého Týdne pro broumovské kostely pozval dokonce předsedu senátu p. dr. Petra Pitharta, aby nám ukázal, v jak vysoce postavených lidech má on a dr. Piňos své zázemí. S konáním tohoto druhého Týdne jsem souhlasil s předpokladem, že už se nebude opakovat nic z nevhodných

programů roku předcházejícího. Bylo to však ještě horší.

Zahájení druhého Týdne pro broumovské kostely bylo velkolepé a důstojné. 15. července 2001 byl opět šonovský kostel sv. Markéty zaplněn do posledního místa. Předseda senátu měl překrásný úvodní proslov. Svatomichalská schola z Brna předvedla špičkovou interpretaci chorálních skladeb. Dalo by se předpokládat, že i následující dny přinesou podobné zážitky pro návštěvníky tohoto Týdne. Avšak již noční představení japonského tanečnicka Kei-mai v šonovském kostele bylo šokující. Tak alespoň vyprávěli někteří z účastníků této taneční

gické texty, instrumentální skladby vzniklé pro uvedení v kostele (např. varhaní skladby, sonáty da chiesa apod.), skladby odpovídající liturgické době. Pořadatelé se na této žádosti zaručují, že výše nákladů spojených s pořádáním koncertu bude převyšena výtěžkem ze vstupného, a že zaručí takové oblečení a chování účinkujících a posluchačů, které odpovídá charakteru kostela jako posvátného místa.

Po všech těchto reakcích na zhlédnutí televizní pořad a s vědomím, že byla i na mé straně chyba v přílišné benevolenci a důvěře v pana Poláčka, jsem musel zaujmout postoj k vyhocené situaci.

Ještě k Týdnům pro broumovské kostely

performance. Cituji doslova: „Nahý balefák skákal z oltáře na oltář...“ „Byl to obyčejný striptýz...“ I když jsem opět silně zneklidněl, bral jsem to trochu s rezervou. Víím, že se někdy i v různých ústních zprávách přehánjí. Druhý Týden pro broumovské kostely byl však zdokumentován Českou televizí a tak nakonec došlo k odvysílání pořadu „Tuž se, Broumovsko“ v rámci odpoledních nedělních vysílání Cesty víry. A tam mimo jiné byly také záběry na produkci nahého japonského tanečnicka. Vzápětí jsem byl zahrnut dotazy a výčitkami těch, kteří tento pořad v televizi sledovali. „Jak jste to mohl dovolit v kostele?“ „Byly Vámi dodrženy platné církevní směrnice?“ Byl jsem zaskočen a zahanben. Královéhradecké biskupství sice bylo z mé strany o konání tohoto Týdne uvědoměno, ale pouze ústně s dodatkem, že zodpovídám za programy, které budou v chrámových interiérech uváděny. Byla to z mé strany přílišná benevolence, která se mi nevyplatila.

Pro informaci čtenářů uvádím základní platné směrnice pro konání koncertů v našich chrámech. Povolení ke konání koncertu v kostele dává písemnou formou diecézní biskup na základě doporučení duchovního správce toho kterého kostela. Každá diecéze má formuláře žádosti, které obsahují úplný výčet podmínek ke konání koncertu a také žádost o rozpis skladeb a jejich autorů. Podle církevních předpisů mohou být uvedeny pouze skladby komponované na liture-

Učinil jsem tak otevřeným dopisem, ve kterém jsem se ovšem dotkl i dalších problémů, které mám s p. Poláčkem. Věřím jsem se pak po mši svaté v neděli 28. října t. r. omluvil za pohoršení, které jsem i já zavinil svou důvěřivostí a benevolencí. Ujistil jsem je, že se to už nesmí a nebude opakovat. Toto své slovo vyřčené u oltáře chci také důsledně dodržet. Přece však tato aféra měla cosi pozitivního. Ohlasy na pořad „Tuž se, Broumovsko“ způsobily, že jsem si živěji uvědomil živost a soudržnost farního společenství. Skutečnost, že jsme ještě nedospěli do úplné pasivity a odumřání svého křesťanského povědomí, že nejsme apatičtí a lhostejní k těmto předčasným hrobařům naší náboženské identity. Projevy sympatií odezněly i od některých dalších obyvatel Broumova a také jim jsem za jejich projevy vděčný. Také mně není jedno, že se zde najednou vynořují okázalí „spasitelé“ podle nich silně zaostalého koutu české země. Podle jejich samolibého prezentování před jejich příchodem zde vládl temnota, zaostalost a nekulturnost.

Broumovské kostely prožily velmi těžké desetiletí. Jejich zchátralost je zaviněna desetiletími předchozími, kdy komunistický režim neměl zájem o jejich opravy a také na to neměl, jak prohledat, finanční prostředky, ačkoliv po r. 1948 zkonfiskoval církevní majetek. Ještě v té zlé době jsem začal zachraňovat kostel ve Vižňově, o jehož demolici se tehdy uvažovalo. S vypětím všech sil

byla zrekonstruována střecha, a tím byl kostel zachráněn. V této době začala také záchrana architektonicky velmi cenného kostela sv. Václava v Broumově, který opět slouží k bohoslužbám. Avšak těžké doby, nepřející broumovským kostelům v době totality, byly doslova korunovány v tom nejhorším slova smyslu po devadesátém roce minulého století. Bez-mocně jsme krátkou dobu přihlíželi k vlně kostelních krádeží, která se hned v prvních letech naší svobody přehnal přes celou zemi a zavinila nedozírné ztráty movitých kulturních památek. Některé kostely byly vyloupeny opakovaně. Z broumovských kostelů se ztratilo několik velmi cenných exponátů. Bylo třeba okamžitě jednat. Došlo tedy k okamžitému svozu cenných věcí z chrámových interiérů. Byly uloženy v bezpečných a utajených depositářích. Tím ovšem utrpěl vzhled interiérů broumovských kostelů natolik, že podle výroku jedné farnice mohou v jednom dokonale vyklizeném chrámě sloužit své bohoslužby i nejzarytější protestantští obrazoborci. Deprimující chrámové interiéry ovšem utvrzují organizátory Týdnů pro broumovské kostely, že katolické náboženství na Broumovsku je dokonale mrtvé a kostely skýtají příležitost k jejich využití pro performace, výstavy a koncerty. Aby o tom byla veřejnost přesvědčena, po celou dobu trvání Týdne byly kostely otevřené. Zdaleka to nebylo jen kvůli tomu, aby jejich vnitřky mohla zhlédnout veřejnost, ale také proto, aby bylo zřejmé, že je nejvyšší čas využít tyto stavby a vyrazit z nich ještě nějakou korunu, dříve než se zhroutí. Proto se po celou dobu trvání tohoto Týdne v kostelích vybíraly příspěvky, o kterých si většina důvěřivých návštěvníků myslela, že jsou to peníze na záchranu kostelů. Byl jsem několikrát dotázán, kolik činil finanční efekt pro kostely. „Dávali jsme v dobré víře, že dáváme pro broumovské kostely“, odpovídali mnozí návštěvníci.

Náboženská situace na Broumovsku jistě nese citelné stopy usilovné ateizace, která v celém národě probíhala za minulého režimu. Díky tomu, že Broumovsko bylo po r. 1945 osídleno velkou částí z nábožensky živých okolních regionů, nese dosud alespoň částečně kladný religiозní charakter. Náboženská situace se zde ještě nepodobá, naštěstí, naprostému nezájmu o duchovní hodnoty, jak je tomu v pohraničí západním či Polabí a ve

středních Čechách. Mohu směle prohlásit, že zchátralost chrámových staveb není souběžná s duchovní zchátralostí našich farníků. Jsou zde ovšem i bolestné výjimky a duchovně mrtvé lokality. Naštěstí jsou v menšině.

Těžké desetiletí devadesátých let a současná doba mají svou protiváhu v nadějně činnosti slibně se rozvíjející záchrany architektonického dědictví na Broumovsku. Každoročně jsou poskytovány milionové částky Ministerstvem kultury ČR. Jen slepý či zaujatý člověk to nechce vidět. Areál kláštera se každoročně odívá vždy další částí do své původní krásy. Záchrana objektů začíná vždy od střechy. Kostel v Heřmánkovicích má novou střechu, dokončuje se střecha kostela v Božanově, začaly práce na obnově střechy v Martínkovicích. K obnově poničené krásy tvářnosti našich kostelů ovšem zdaleka nestačí nějaký „týden“, ale budou to celá desetiletí. Jsem však přesvědčen, že nám kostely nespádnou a ještě více jsem přesvědčen, že pro většinu z nich nebudeme muset hledat jinou náplň užívání než tu, pro kterou vznikly a byly postaveny.

Nebylo by zcela objektivní, kdybych nepřiznal, že jsem dostal také několik záporných ohlasů na svůj otevřený dopis p. Mojžímu Poláčkovi. Jistě, každý má právo vyjádřit se k problému. V těchto dopisech ovšem není zmiňován kořen problému. Není v nich ani zmínka o nepředloženém vyúčtování, o nevhodných pořadech v kostelech a dalších svévolnostech p. Poláčka. V těchto dopisech se mluví o značném pracovním úsilí mladých lidí a o kráse některých pořadů. S těmito názory se ztotožňuji. Celá řada koncertů byla velmi pěkná a nerušila posvátnost chrámového prostoru. Škoda, že vše bylo zlehčeno a zašpiněno pořady nevhodnými a jak se zdá, skutečně ne zrovna čistými úmysly hlavních pořadatelů. Za obětavou práci mnohých farníků a příchozích mladých lidí děkuji. Měli jsme mnozí skutečně dobrou vůli, odvedli jste mnozí dobrou a nadšenou práci, jak už to mladí lidé dovedou. Škoda, že to takto muselo dopadnout. Chybami se však učíme, a jak to bývá, nikdy nejsme dost moudří.

**P. Norbert Josef Zeman, OPraem,
vikář náhodský**